

(t-критерій Стьюдента=0,41<1,98) у вибірках осіб жіночої та чоловічої статей. Аналогічно, згідно з критерієм Стьюдента, не виявлено відмінностей у показниках усіх інших складових благополуччя. Це дає змогу зробити висновок про те, що не існує гендерних відмінностей у рівні суб'єктивного благополуччя українських студентів. Таким чином, переживання позитивних і негативних емоцій, якість стосунків, наповненість життя смислом, сприймання самотності та загалом, суб'єктивна оцінка свого життя як благополучного не залежать від статі.

Література

1. Butler J., Kern, M. L. The PERMA-Profilier: A Brief Multidimensional Measure of Flourishing. *International Journal of Wellbeing*. 2016. No. 6 (3), P. 148. DOI: 10.5502/ijw.v6i3.526.
2. Huebner E. S., Suldo S. M., Smith L. C., McKnight, C. G. Life Satisfaction in Children and Youth: Empirical Foundations and Implications for School Psychologists. *Psychology in the Schools*. 2004. No. 41, P. 81–93. DOI: 10.1002/pits.10140.
3. Seligman M. Flourish: A Visionary New Understanding of Happiness and Well-Being. New York : Free Press. 2011. 349 p.
4. State T. M., Kern L. Life Satisfaction Among High School Students With Social, Emotional, and Behavioral Problems. *Journal of Positive Behavior Interventions*. 2017. No. 19 (4). P. 205–215. DOI: 10.1177/1098300717714573.
5. Титаренко Т. М. Щастя, здоров'я, благополуччя: досягнення недосяжного. *Ракурси психологічного благополуччя особистості*: тези доповідей на Всеукраїнському науково-практичному семінарі, 9 черн. 2017 р. / гол. ред. Т. М. Титаренко. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. № 1. С. 7–11.

ПСИХІЧНИЙ РОЗВИТОК І ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ

Тетяна ПЕРЕПЕЛЮК

**Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини,
perepeluk17@gmail.com**

Сергій ОЛЬХОВЕЦЬКИЙ

**Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини,
hova@ua.fm**

Досліджуючи історію розвитку людства, звертаємо увагу на те, як людина прагнула вдосконалити себе та світ навколо себе. Але, мимоволі, події того часу сприймаєш, як час, коли існували чіткі межі можливостей вдосконалення для жінок і чоловіків. Навіть терміни «матріархат» і «патріархат» історично умовно поділяють філогенез на періоди превілейованості або жінок, або чоловіків. Сьогодні маємо достатню кількість наукових досліджень, які спростовують інформацію про привілеї для осіб жіночої чи чоловічої статі, натомість наголошується на особливостях їх розвитку. Найвагомішою відмінністю у індивідуальних властивостях жінки/чоловіка є функціональна асиметрія і спеціалізація півкуль головного мозку, тобто характеристика розподілу психічних

функцій між правою і лівою півкулями (процес латералізації). Але навіть контрлатеральні або іпсилатеральні функції не є гарантованою перевагою тієї чи іншої статі. Так як не існує абсолютного церебрального домінування, так і ми можемо стверджувати, що не може бути абсолютне домінування групи осіб за гендерною ознакою. У дослідженнях учених (Т. Доброхотова, А. Кепалапте, А. Семенович, Х. Терцип, Е. Харбург, К. Цекотто, О. Чуприков), де було використано метод електроенцефалограми (ЕЕГ) та метод фізіотерапії латеральної (ФЛІАТ), виявлено особливості розвитку емоційно-вольової сфери людини, але при цьому гендерний компонент не враховувався.

Якщо брати до уваги дослідження показників IQ, то раніше взагалі не приділялася увага статі досліджуваного, хоча пізніше деякі вчені почали наголошувати на інтелектуальній перевазі чоловіків (Р. Лінн, Ф. Раштон), що спровокувало появу явища «сексизму». Наприклад, Р. Стернберг уперше спробував визначити «інтелект» на рівні опису повсякденної поведінки й виокремив три форми інтелектуальної поведінки: вербальний інтелект (запас слів, ерудиція, вміння домислювати прочитане); здатність вирішувати проблеми; практичний інтелект (вміння досягати мети тощо). Отже, інтелект є складною і розмаїтою системою властивостей, що має складне поле комбінаторики й дає змогу експериментально їх досліджувати, однак, на жаль, без урахування гендерної специфіки. Відтак на рівні дослідження «універсального» позагендерного інтелекту поза межами вивчення опиняються інтуїтивні, евристичні способи мислення в найрізноманітніших соціальних ситуаціях, які можуть бути визначальними в пошуку гендерної специфіки розвитку інтелекту [1].

Необхідно акцентувати увагу на змісті поняття «гендерні стереотипи». Результати низки досліджень дозволяють зробити два важливі висновки. Перший з них полягає в тому, що гендерні стереотипи сильніше проявляються, ніж расові. Другий висновок стосується того, що у суспільстві панують гендерні стереотипи, і більшість людей ними керуються. Дослідження, проведене К. До і Т. Емсвейлера [2], переконливо підтверджує цей факт. Експеримент полягав у наступному: студентів і студенток познайомили з вельми успішними результатами, яких домогся їх колега (жінка або чоловік) при виконанні складного завдання. Після цього піддослідних просили висловити власну думку про те, що, з їхньої точки зору, слугувало причиною успіху. Виявилось, що і студенти, і студентки приписували досягнення чоловіка виключно його здібностям, в той час успіхи жінки, за оцінками обох груп, пов'язували із фартом [3]. Оскільки стать (sex) є біологічною категорією, соціальні психологи часто посилаються на гендерні відмінності, які обґрунтовані біологічними (статевими) факторами. Вивченням категорії «гендеру» займалися вчені С. Бем, Ш. Берн, Є. Ільїн, Є. Ніколаєва, та інші вчені. У їх дослідженнях було виявлено низку гендерних стереотипів і характеристик, які впливають на соціалізацію та самоактуалізацію особистості.

Доцільно розглядати особливості, своєрідність і специфіку проявів психологічних явищ у осіб жіночої чи чоловічої статі, а не їх переваги. Так, американський психолог, сімейний психотерапевт і письменник Дж. Грей написав серію книг «Чоловіки з Марсу, жінки з Венери», яка стала бестселером у 90-х рр.

XX століття і залишається актуальною сьогодні, тому що стосується проблеми побудови відносин між обома статями та врахування їх психологічних відмінностей, а не переваг.

Отже, зважаючи на морально-етичну сторону даної проблематики, потрібно звертати увагу на дослідження соціокультурних чинників розвитку особистості, які дадуть їй змогу віднайти найефективніші способи розвитку різних сфери власної особистості не зважаючи на стать.

Література

1. Гапон Н. Интеллект з позицій гендерного підходу: філософсько-методологічні та психологічні аспекти. *Соціогуманітарні проблеми людини*. 2006. № 2. С. 65–73.
2. Deaux K., Emsweller T., Explanations of Successful Performance on Sexlinked Tasks: What is Skill for Male is Luck for the Female. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1974. No. 29. P. 80–85.
3. Иванова Е. Гендерная проблематика в психологии. *Введение в гендерные исследования: учебное пособие* / под ред. И. А. Жеребкиной. Харьков, 2001. Ч. I. С. 312–345.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ ДЛЯ БАТЬКІВ ПЕРЕДЧАСНО НАРОДЖЕНИХ ДІТЕЙ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Марія ПЕРУН

Львівський національний університет
імені Івана Франка,
maria.perun@lnu.edu.ua

У світі частота передчасних пологів за останні 50 років не зменшується, а навпаки зростає, і складає близько 15,0 % від загальної кількості. Як зазначають В. Лакатош та співавтори праці «Передчасні пологи: протиріччя і сучасні реалії», кожен рік на планеті передчасно народжується близько 15 мільйонів дітей [1]. І Україна не є винятком. Наслідки передчасних пологів є суттєвими як для самої новонародженої дитини так і для її батьків.

Для батьків народження дитини значно раніше прогнозованого терміну та госпіталізація у відділенні інтенсивної терапії та патології недоношених новонароджених вважаються кризовими. Психологічні труднощі може викликати, як сам факт передчасного народження немовляти, так і прийняття ризиків для здоров'я дитини і матері. Важким для батьків є усвідомлення необхідності перебування дитини у спеціальних відділеннях. Вражати може велика кількість моніторів та обладнання, шуми (в тому числі і сигнали апаратури), спостереження (наявність) інших хворих дітей, велика кількість персоналу [3]. У короткотривалій та середньотривалій перспективі їхній психологічний стан може супроводжуватися симптоматикою психічної травми, переживанням безпорадності та втрати контролю над ситуацією, конфронтацією з загрозами для життя дитини, страхом за її здоров'я та подальший розвиток. У довготривалій перспективі у частини матерів і батьків можна спостерігати прояви депресії та посттравматичного стресового